

ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯ

ಹಂತಗಳು

ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯು ಎಂಟನೇ ಶತಮಾನ ಮತ್ತು ಹದಿನೆಂಟನೇ ಶತಮಾನದ ನಡುವಿನ ಮಧ್ಯಂತರದಲ್ಲಿ ದೇಶವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿದ ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಮಾನವಾಗಿದೆ, ಭಕ್ತಿಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯು ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತನ್ನ ಉಗಮವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಸಹ. (ಭಕ್ತಿಯೋಗ) ಇದು ಕಬ್ಬಿಣದ ಉಡುಪನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಮತ್ತು ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನವುಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಮತ್ತು ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದ್ದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದ ವಿರುದ್ಧದ ದಂಗೆ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮಧ್ಯಕಾಲೀನ ಕಾಲದ (ಸಾ.ಶ. 14- 18ನೇ ಶತಮಾನ) ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಗೆ ಸೇರಿದೆ.

22ನೇ ಶತಮಾನದ ಸಾಹಿತ್ಯವು ವಿವಿಧ ಅನುಭವಿ ಮತ್ತು ಯುವಜನರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಾಧ್ಯಮ ಒಂದು ಶಕ್ತಿಯುತ ಸಾಧನವಾಗಿದೆ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಹರಡಲು ಬಳಸಬಹುದು ಮೂಲಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ತರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

1.	788-820ಕ್ರಿ.ಶ	ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು	ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಅದ್ವೈತ ವೇದಾಂತದ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಕ್ರೋಢೀಕರಿಸಿದರು. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಚಿಂತನೆಯ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರವಾಹಗಳನ್ನು ಏಕೀಕರಿಸಿದ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ.
2.	1017-1137ಕ್ರಿ.ಶ	ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು	ಭಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ, ರಾಮಾನುಜಾಚಾರ್ಯರು ಶರಣಾಗತಿ ಅಥವಾ ದೇವರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಶರಣಾಗತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ರಾಮಾನುಜರು ವಿಶಿಷ್ಟಾದ್ವೈತ ತತ್ವವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು.
3.	12ನೇ ಶತಮಾನ	ಬಸವಣ್ಣ	ಬಸವಣ್ಣನವರು ಲಿಂಗ ಅಥವಾ ಸಾಮಾಜಿಕ ತಾರತಮ್ಯ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಒಬ್ಬರ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಶಿವನಲ್ಲಿ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಜ್ಞಾಪಿಸಲು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅವನ ಅಥವಾ ಅವಳ ಜನ್ಮವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಪರಿಚಯಿಸಿದರು .
4.	14ನೇ ಶತಮಾನ	ರಮಾನಂದ	ಲಿಂಗ, ವರ್ಗ, ಜಾತಿ ಅಥವಾ ಧರ್ಮದಿಂದ ಯಾರನ್ನೂ ತಾರತಮ್ಯ ಮಾಡದೆ ಅವರ ತತ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿದರು.

5.	15ನೇ ಶತಮಾನ 1440-1510ಕ್ರಿ.ಶ	ಕಬೀರ	ಅವರು ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ಚಿತ್ರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಂ ಏಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಿದರು. ಸತ್ಯವು ಸದಾಚಾರದ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಬಳಿ ಇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಕಬೀರ್ ಸಲಹೆ ನೀಡಿದರು
6.	1469-1538ಕ್ರಿ.ಶ	ಗುರುನಾನಕ್	ಅವರು ಸಿಖ್ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು ಮತ್ತು ವಿಗ್ರಹ ಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದರು. ಅವರು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮತ್ತು ಧ್ಯಾನದ ಮೂಲಕ ಒಂದೇ ದೇವರ ಆರಾಧನೆಯನ್ನು ಕಲಿಸಿದರು.
7.	15ನೇ ಶತಮಾನ	ಪುರಂದರ ದಾಸರು	ಸಂಯೋಜಕ, ಗಾಯಕ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತೀಯ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತದ (ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಗೀತ) ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾಪಕ-ಪ್ರತಿಪಾದಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಪುರಂದರ ದಾಸರು ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಯ ಗಾಯಕರಾಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಗೀತ ವಿದ್ವಾಂಸರಾಗಿ ದಾಸ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ.
8.	15ನೇ ಶತಮಾನ	ದಾದು ದಯಾಳ್	ಕಬೀರನ ಶಿಷ್ಯ, ದಾದು ದಯಾಳ್ ಗುಜರಾತ್‌ನ ಕವಿ-ಸಂತ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸುಧಾರಕ, ಔಪಚಾರಿಕತೆ ಮತ್ತು ಪುರೋಹಿತಶಾಹಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಮಾತನಾಡಿದರು. ಅವರು ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಂ ಏಕತೆಯ ಬೆಂಬಲಿಗರಾಗಿದ್ದರು.
9.	15ನೇ ಶತಮಾನ	ಚೈತನ್ಯ	ಅವರು ಭಕ್ತಿ ಯೋಗವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಹರೇ ಕೃಷ್ಣ ಮಹಾ-ಮಂತ್ರದ ಪಠವನ್ನು ಜನಪ್ರಿಯಗೊಳಿಸಿದರು. ಅವರು ಶಿಕ್ಷಾಷ್ಟಕಂ (ಎಂಟು ಭಕ್ತಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳು) ರಚಿಸಿದರು.
10.	15-16ನೇ ಶತಮಾನ	ಶಂಕರದೇವ್	ಹಿಂದಿನ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅವಶೇಷಗಳ ಮೇಲೆ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಮತ್ತು ಹೊಸ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಗೀತ (ಬೋಗೀಟ್), ನಾಟಕೀಯ ಪ್ರದರ್ಶನ (ಅಂಕಿಯ ನಾಟ್, ಭೋನಾ), ನೃತ್ಯ (ಸತ್ರಿಯಾ), ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಭಾಷೆ (ಪ್ರಜಾವಲಿ) ರೂಪಿಸಿದ ಕೀರ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಅವರು ಅಸ್ಸಾಂನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಪಂಥವನ್ನು ಹರಡಿದರು.
11.	1479-1531ಸಿ.ಇ	ವಲ್ಲಭಾಚಾರ್ಯ	ವಲ್ಲಭನು ಸನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಸನ್ಯಾಸಿ ಜೀವನವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರು., ಕೃಷ್ಣ ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯ ಭಕ್ತಿಯ ಮೂಲಕ ಯಾವುದೇ ಮನೆಯವರು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಸಾಧಿಸಬಹುದು ಎಂದು ಸಲಹೆ ನೀಡಿದರು. ಅವರು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು 'ಶ್ರೀನಾಥಜಿ' ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯಡಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಿದರು.
12.	16ನೇ ಶತಮಾನ	ಸುರದಾಸ್	ಸೂರದಾಸ್ ಅವರು 16ನೇ ಶತಮಾನದ ಕುರುಡು ಭಕ್ತಿ ಕವಿ ಮತ್ತು ಗಾಯಕರಾಗಿದ್ದರು, ಅವರು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಹೊಗಳುತ್ತಾ ಬರೆದ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದರು.
13.	16ನೇ ಶತಮಾನ	ಮೀರಾಬಾಯಿ	ಇವರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಹಿಂದೂ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಭಕ್ತಿ ಸಂತರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರು. ಕೃಷ್ಣನ ಬಗ್ಗೆ ಗೌರವಾರ್ಥವಾಗಿ ಹಲವಾರು ಹಾಡುಗಳು ಮತ್ತು ಕವನಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

14.	16ನೇ ಶತಮಾನ	ಸ್ವಾಮಿ ಹರಿದಾಸ್	ಸ್ವಾಮಿ ಹರಿದಾಸ್ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಕವಿ ಮತ್ತು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತಗಾರರಾಗಿದ್ದರು. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದ್ರುಪದ್ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಸಂಯೋಜನೆಗಳ ದೊಡ್ಡ ದೇಹದಿಂದ ಮನ್ನಣೆ ಪಡೆದ ಅವರು, ಹರಿದಾಸಿ ಆಧ್ಯಾತ್ಮದ ಶಾಲೆಯ ಸ್ಥಾಪಕರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಕೆಲಸವು ಉತ್ತರ ಭಾರತದ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಸಂಗೀತ ಮತ್ತು ಭಕ್ತಿ ಚಳುವಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೃಷ್ಣನ ಪತ್ನಿ ರಾಧೆಗೆ ಮೀಸಲಾದವು.
15.	1532-1623ಕ್ರಿ.ಶ	ತುಳಸಿದಾಸರು	ಅವರು ರಾಮನಂದಿ ವೈಷ್ಣವ ಸಂತ ಮತ್ತು ಕವಿಯಾಗಿದ್ದರು, ರಾಮ ದೇವರ ಮೇಲಿನ ಭಕ್ತಿಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅವರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮತ್ತು ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಲವಾರು ಜನಪ್ರಿಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ, ಆದರೆ ರಾಮಚರಿತಮಾನಸ್ ಮಹಾಕಾವ್ಯದ ಲೇಖಕರಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದಾರೆ.
16.	1275-1296ಕ್ರಿ.ಶ	ಸಂತ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ	ಧಾರ್ಮಿಕ ಹಾಡುಗಳು ಅಥವಾ ಭಜನೆಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳ ಮೂಲಕ ದೇವರ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಅವರು ನಂಬಿದ್ದರು. ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರವೆಂದು ಅವರು ನಂಬುವ ಭಗವಾನ್ ವಿಠಲನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
17.	16ನೇ ಶತಮಾನ	ನಮದೇವ್	ಅವರ ಗುರುಗಳಾದ ಸಂತ ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ, ಅವರು ಎಲ್ಲಾ ಪುರುಷರ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ನಂಬಿದ್ದರು. ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗ ಅಥವಾ ದೇವರ ಆಳವಾದ ಭಕ್ತಿಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲು ಅವರು ಜನರಿಗೆ ಸಲಹೆ ನೀಡಿದರು.
18.	16ನೇ ಶತಮಾನ	ಸಂತ ಏಕನಾಥ್	ಅವರು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು ಮತ್ತು ವರ್ಗ, ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಪಂಥದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ತೊಡೆದುಹಾಕಲು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಕುಟುಂಬ ಜೀವನ ನಡೆಸುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಗೃಹಸ್ಥನ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದು ಅವರು ಬೋಧಿಸಿದರು.
19.	1608-1651ಕ್ರಿ.ಶ	ಸಂತ ತುಕಾರಾಂ	ಅವರು ಭಕ್ತಿ ಕೂಟಗಳಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಿದರು ಮತ್ತು ಅಭಂಗಗಳು ಎಂಬ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಭಕ್ತಿಗೀತೆಗಳನ್ನು ಹಾಡಿದರು. ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆ, ಕ್ಷಮೆ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿನ ಶಾಂತಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದರು. ಅವರು ಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಸಹೋದರತ್ವದ ಸಂದೇಶವನ್ನೂ ನೀಡಿದರು.
20.		ಗುರು ರಾಮದಾಸ್	ಸಂತ ತುಕಾರಾಂ ಮತ್ತು ಗುರು ರಾಮದಾಸ್ ಇಬ್ಬರ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಶಿವಾಜಿ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಶ್ರೀರಾಮನ ಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.

ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ : ಭಾರ್ಗವಿ ಹೇಮಂತ್